# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 680/97, ECLI:CZ:NS:1999:2.CDON.680.1997.1

**Číslo:** 37/2000

**Právní věta:**

Fyzická osoba, jež je statutárním orgánem právnické osoby - podnikatele (§ 13 odst. 1 obch. zák.), nemá právo jednat jménem této právnické osoby - podnikatele ve sporu, který s ní vede.

Jestliže právnická osoba nemá statutární orgán, oprávněný jejím jménem jednat, soud jí může stanovit opatrovníka pro řízení.

Není-li plná moc, udělená advokátu, omezena jen na řízení před soudem určitého stupně a obsahuje-li zmocnění k podávání opravných prostředků, je tím prokázáno právo advokáta vystupovat v odvolacím i dovolacím řízení jako zástupce účastníka.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 30.06.1999

**Spisová značka:** 2 Cdon 680/97

**Číslo rozhodnutí:** 37

**Číslo sešitu:** 6

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Řízení před soudem

**Předpisy:**

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*K r a j s k ý s o u d v Plzni usnesením ze dne 10. října 1996 odmítl odvolání advokáta JUDr. R. F. proti usnesení ze dne 15. února 1996, kterým O k r e s n í s o u d v Sokolově zastavil řízení pro zpětvzetí žaloby. Odvolací soud dospěl k závěru, že Ing. J., statutární orgán a společník žalobkyně, řádně vypověděl společenskou smlouvu, takže mu k 31. prosinci 1995 zanikla účast ve společnosti. K 15. únoru 1996 proto Ing. J. nebyl v postavení osoby oprávněné jménem společnosti jednat a nemohl tudíž účinně udělit JUDr. F. písemnou plnou moc k podání odvolání za žalobkyni, když plná moc udělená tomuto advokátu dříve byla vypovězena. Odvolací soud za této situace zhodnotil odvolání jmenovaného advokáta jako podané osobou neoprávněnou, a proto je podle § 218 odst. 1 písm. b) o.s.ř. odmítl.*

*Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně, zastoupená advokátem JUDr. F., včasné dovolání,*

*vyslovujíc nesouhlas s právním názorem odvolacího soudu. Konkrétně namítá, že v důsledku výpovědi společníka Ing. J. se žalobkyně dnem 31. prosince 1995 zrušila. Jelikož se společníci nedohodli na jmenování likvidátora, přichází v úvahu jeho jmenování soudem podle § 71 odst. 1, věty druhé, obch. zák. Do té doby je nezbytné aplikovat ustanovení § 68 odst. 5 obch. zák., podle kterého může statutární orgán vykonávat svoji působnost jen v rozsahu potřebném k provedení likvidace. Za úkon směřující k likvidaci pak nelze považovat zpětvzetí žaloby v řízení vedeném k rozšíření majetku společnosti. Ač má žalobkyně za to, že vypovězení plné moci a zpětvzetí žaloby žalovanou jsou neplatnými úkony, udělil Ing. J. 15. února 1996, kdy byl zapsán v obchodním rejstříku jako statutární orgán žalobkyně, duplicitně "novou" písemnou plnou moc, již zástupce žalobkyně soudu předal, prohlašuje zpětvzetí za neplatné a požaduje, aby v řízení bylo pokračováno. Tento návrh však nebyl protokolován, stejně jako některé výroky žalované. Rejstříkový soud dosud nerozhodl ani o návrhu na zápis vstupu společnosti do likvidace a zápisu likvidátora; mimo to probíhá u krajského soudu řízení ve věci jmenování likvidátora žalobkyně podle § 71 obch. zák. Soudy obou stupňů podle dovolatelky vyšly při rozhodování z nesprávného – ustanovením § 76 a § 88 odst. 1 písm. a) obch. zák. odporujícího – právního názoru, že žalobkyně po 31. prosinci 1995 existuje jen o jednom společníkovi; proto žalobkyně požaduje, aby napadené usnesení, jakož i usnesení soudu prvního stupně bylo zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*Žalovaná ve vyjádření k dovolání namítá, že dovolatelka zaměňuje institut vystoupení společníka ze společnosti s výpovědí společníka ze společnosti, kterou ukončil ve společnosti účast Ing. J. Ztotožňuje se s názorem, že společnost byla v důsledku této výpovědi zrušena a vstoupila do likvidace, jelikož ke dni, kdy výpověď nabyla účinnosti, zůstala její jedinou společnicí a jediným statutárním orgánem; jako taková pak od 1. ledna 1996 jednala v souladu s ustanovením § 68 odst. 5, § 70 a § 72 obch. zák. Posléze žalovaná označuje chování dovolatelky za bezúčelné uplatňování práv společníka, popisuje průběh sporu s Ing. J. a hodnotí jeho chování. Argumentuje i tím, že dovolání se neopírá o žádný z důvodů, uvedených v § 241 odst. 2 (správně odst. 3) o.s.ř.; proto žádá, aby je dovolací soud zamítl.*

*Dovolání je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. e) o.s.ř. a je rovněž důvodné.*

*N e j v y š š í s o u d napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.*

**Z odůvodnění:**

Dovolatelka výslovně neuplatňuje žádný z dovolacích důvodů, vyjmenovaných v ustanovení § 241 odst. 3 pod písmeny a) až d) o.s.ř., po obsahové stránce jsou však dovolací námitky podřaditelné dovolacímu důvodu ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., kterým lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolací soud posuzuje z úřední povinnosti pouze vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o.s.ř. (tzv. "zmatečnosti"), a (je-li dovolání přípustné) jiné vady řízení, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je oprávněn rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, přičemž je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o.s.ř.). Protože vady řízení dovoláním namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají, je úkolem Nejvyššího soudu prověřit správnost právního posouzení věci co do závěru, že odvolání bylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Napadené rozhodnutí je nesprávné již proto, že odvolacím soudem uvažovaný nedostatek průkazu

zastoupení (odvíjející se z tvrzené neúčinnosti plné moci, udělené JUDr. F., k zastupování žalobkyně Ing. J.) neústí v odmítnutí odvolání jako podaného osobou neoprávněnou (§ 218 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.), nýbrž v postup směřující – podle § 104 odst. 2 o.s.ř.- k odstranění nedostatku podmínky řízení (shodně srov. rozhodnutí uveřejněná pod čísly 48/1998 a 64/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1997, sp. zn. 2 Cdon 495/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998, pod číslem 40).

S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení a udělení plné moci, k níž se váží úvahy odvolacího soudu, je projednávaná věc posouditelná podle obchodního zákoníku ve znění účinném k 15. únoru 1996, to jest ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb., č. 600/1992 Sb., č. 286/1993 Sb., č. 156/1994 Sb. a č. 84/1995 Sb.

Podle ustanovení § 13 odst. 1, věty druhé, obch. zák. právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce. Podle odstavce 2 ustanovení tohoto zákona o jednotlivých obchodních společnostech a družstvu určují statutární orgán, jehož jednání je jednáním podnikatele, je-li tento orgán zapsán do obchodního rejstříku.

Ustanovení § 66 odst. 2 obch. zák. pak určuje, že vztah mezi společností a členem statutárního či jiného orgánu společnosti nebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud z jejich ujednání se společností nebo jiných ustanovení tohoto zákona, upravujících jejich povinnosti, nevyplývá jiné určení práv a povinností.

Mandátní smlouvou se mandatář zavazuje, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu (srov. § 566 odst. 1 obch. zák.).

Mezi účastníky řízení není sporu o tom, že ke dni podání žaloby měli Ing. J. i žalovaná postavení společníků a současně – v intencích § 85 obch. zák. – statutárních orgánů veřejné obchodní společnosti, jednajících jménem společnosti každý samostatně. Shoda panuje – a obsah spisu tomu odpovídá – i potud, že Ing. J. účast ve společnosti řádně vypověděl k 31. prosinci 1995; k uvedenému datu proto přestal být (a dovolatelka se mýlí, dovozuje-li opak) společníkem (srov. § 88 odst. 1 písm. a/ obch. zák.), čímž zanikla i jeho funkce statutárního orgánu společnosti. Tím ovšem není ještě zodpovězena otázka, zda JUDr. D. může vystupovat jako statutární orgán společnosti i ve sporu, v němž stojí proti společnosti jako žalovaná.

Právo jednat jménem právnické osoby – podnikatele ve sporu, který s touto právnickou osobou vede (nehledě ke zjevné nelogičnosti takto konstruované teze), fyzické osobě, jež je statutárním orgánem společnosti, z výše citovaných ustanovení nevyplývá. Pojmovým znakem vztahu mezi zástupcem a zastoupeným totiž obecně řečeno je, že zástupce jedná za zastoupeného na jeho účet (jménem zastoupeného nebo jménem svým) navenek vůči třetím osobám. Tento rys má i jednání statutárního orgánu právnické osoby. Ustanovení § 13 odst. 1 obch. zák. (určuje-li, že právnická osoba – podnikatel jedná statutárním orgánem) vymezuje kategorii subjektů, jejichž jednání vůči třetím osobám je – jsou-li v postavení statutárního orgánu této právnické osoby – jednáním právnické osoby navenek (srov. § 13 odst. 2 obch. zák.). Této charakteristice odpovídá, že vztah mezi společností a členem statutárního orgánu společnosti se přiměřeně řídí ustanoveními o mandátní smlouvě (srov. cit. § 66 odst. 2 a § 566 odst. 1 obch. zák.). Obecnou platnost vyslovené zásady podtrhuje okolnost, že např. ve sporech o neplatnost usnesení valné hromady společnosti (jež lze typově míti za spory, při kterých stojí proti sobě statutární orgán a společnost, kterou reprezentuje) stanoví obchodní zákoník pro účely jejího naplnění zvláštní pravidla pro zastoupení společnosti (srov. § 131 odst. 2 obch. zák.).

Lze proto uzavřít, že žalovaná ani poté, co druhému (jedinému dalšímu) společníku veřejné obchodní společnosti účast ve společnosti (na kterou je ve smyslu § 85 obch. zák. vázáno i jeho postavení coby

statutárního orgánu společnosti) zanikla výpovědí (k 31. prosinci 1995), nebyla oprávněna ve sporu vedeném (od 16. října 1995) touto společností proti ní jménem společnosti jednat.

Podstatné pro výsledek dovolacího řízení pak není, že Ing. J. již po 1. lednu 1996 nemohl udělit plnou moc k zastupování společnosti JUDr. F., nýbrž to, že žalovaná nebyla oprávněna vzít účinně žalobu zpět (srov. č. l. 5 p. v.) ani vypovědět plnou moc, kterou Ing. J. udělil jako statutární orgán společnosti k zastupování společnosti JUDr. F. dne 6. října 1995 (srov. č. l. 3) a jejíž platnost tím, že Ing. J. zanikla funkce statutárního orgánu, dotčena nebyla. Proto také Nejvyšší soud dovolání podané označeným advokátem jako zástupcem společnosti projednal a věcně o něm rozhodl, neboť má za to, že zastoupení na základě plné moci ze dne 6. října 1995 i nadále trvá.

Plná moc není omezena jen na řízení před soudem určitého stupně (takové omezení je u plné moci udělené advokátu pro celé řízení možné, neboť nejde o věcné omezení, jehož zákaz postihuje ustanovení § 28 odst. 2, věta první, ve spojení s ustanovením § 25 odst. 1, větou druhou, o.s.ř., nýbrž o omezení časové), když obsahuje i zmocnění k podávání opravných prostředků, mezi které jak odvolání, tak dovolání patří (srov. též závěry ze zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí bývalým Nejvyšším soudem ČSR ze dne 18. února 1981, sp. zn. Cpj 159/79, uveřejněného pod číslem 21/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); Nejvyšší soud proto dovodil, že touto plnou mocí bylo právo JUDr. F. vystupovat jako zástupce společnosti v odvolacím a posléze i v dovolacím řízení prokázáno.

Jestliže odvolací soud odvolání podané za žalobkyni JUDr. F. odmítl jako podané osobou neoprávněnou, je právní posouzení věci, na kterém jeho usnesení spočívá, nesprávné a dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. byl uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta prvá, o.s.ř.), napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o.s.ř.).

Žalovaná v současné době (podle aktuálního výpisu z obchodního rejstříku vedeného krajským soudem, oddílu A, vložky 2500) zastává též funkci likvidátorky společnosti; okolnost, že ani v této funkci není oprávněna činit úkony jménem společnosti ve sporu proti sobě samé (srov. § 70 odst. 3 obch. zák.), způsobuje, že za společnost vůči JUDr. F. (ve vztahu zastoupený – zástupce) nemá v současné době kdo jednat.

Tuto situaci nezbývá než řešit tím, že soud společnosti ustanoví vhodného opatrovníka pro řízení (přitom neponechá stranou možnost vyzvat k podání návrhů na výběr osoby vhodné pro výkon této funkce stávající společnici /žalovanou/ i společníka bývalého /Ing. J./). Možnost ustanovit opatrovníka pro řízení i právnické osobě ostatně předjímá obchodní zákoník v poslední větě již zmíněného § 131 odst. 2 (toto ustanovení lze analogicky uplatnit i na daný případ) a právo tak učinit soudu přiznává též v ustanovení § 29 odst. 1 o.s.ř. Posledně citované ustanovení je – při absenci jiných zákonných postupů – využitelné jak v případě, že není řádně zastoupena fyzická osoba, která nemá plnou procesní způsobilost (srov. § 20 o.s.ř.), tak i tehdy, jde-li o právnickou osobu, která nemůže před soudem samostatně jednat např. proto, že osobám, které vykonávaly funkci jejího statutárního orgánu, tato funkce zanikla, nebo proto, že jde (jako v posuzované věci) o řízení, v němž jediný statutární orgán vede s právnickou osobou spor. Opačný názor – totiž ten, že uvedené ustanovení se týká jen fyzických osob – v textu zákona oporu nemá.